husenhiem

Jaarverslag 2024

21 maart 2025

Jaarverslag 2024

Inhoud

		Pagina
Jaarverslag		
Programma		
- Doelstelling en taken		5
- Inleiding		6
Paragrafen		
- Onderhoud kapitaalgoederen		18
- Bedrijfsvoering		18
- Weerstandsvermogen		18
- Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen		20
- Verbonden partijen		21
Jaarrekening		
- Financieel jaarverslag		22
- Balans per 31 december 2024		22
- Overzicht baten en lasten 2024		23
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling		24
- Toelichting op de balans per 31 december 2024		26
- Toelichting op overzicht baten en lasten 2024		28
- Controleverklaring		33
Bijlage 1:	Samenstelling bestuur/bureau	37
Bijlage 2:	Samenstelling commissies	39
Bijlage 3:	Overzichten productiecijfers 2024	40

Doelstelling en Taken

Voor het opstellen van het jaarverslag 2024 wordt uitgegaan van de voor 2024 geldende Gemeenschappelijke regeling.

Doelstelling:
De Gemeenschappelijke Regeling 'hûs en hiem', adviseurs omgevingskwaliteit, is opgericht 1 januari 1985 en voortgekomen uit:

1925: Provinciale Friesche Adviescommissie ter wering van de inbreuk op de schoonheid van stad en land.
1947: Provinciale Friese Schoonheidscommissie.
1980: Friese Schoonheidscommissie 'HUS en HIEM'.

De regeling heeft ten doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland.

Taken:
Het lichaam geeft met behulp van een hem ten dienste staand bureau uitvoering aan de bovengenoemde doelstelling en oefent daarbij de volgende taken uit:

a. het beschikbaar stellen van onafhankelijk en deskundig personeel ten behoeve van de bemensing van de adviescommissie als bedoeld in artikel 17.9 Omgevingswet die door de raden is ingesteld;
b. het voordragen van personen tot benoeming van leden van de adviescommissie ten behoeve van de voorstellen van de colleges daartoe aan de gemeenteraden;
c. het verzorgen van het secretariaat van de adviescommissie;
d. het faciliteren van de adviescommissie, zodat deze commissie haar taken kan uitvoeren overeenkomstig de door de raden vastgestelde Verordening op de gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit;
e. het opstellen van het jaarverslag van de adviescommissie en toezending daarvan aan de gemeenteraden;
f. het geven van adviezen over algemene vraagstukken betreffende de omgevingskwaliteit aan gemeenten, andere openbare lichamen en aan particulieren, de laatsten voor zover het een tweede onafhankelijke beoordeling betreft van bouwplannen gelegen buiten de aan de Gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten;
g. het op verzoek van de colleges voorzien in advisering over gemeentelijke monumenten, in het bijzonder ten aanzien van beeldbepalende panden binnen ingeschreven beschermde stads en dorpsgezichten en in de advisering van objecten met door de gemeente toegekende cultuurhistorische waarden;
h. alle overige feitelijke werkzaamheden die nodig zijn voor de advisering

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. De naam van de GR is per 1 januari 2024 veranderd in hûs en hiem advisering omgevingskwaliteit en het bureau draagt de naam hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit.

Inleiding

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraad zijn benoemd. De adviescommissie bestaat uit deskundigen op het vlak van architectuur, stedenbouw, landschap, monumentenzorg en burgerleden. De adviescommissie is onderdeel van het bredere instrumentarium van de gemeente om vanuit het publieke domein de kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen.
In de Memorie van Toelichting op de Omgevingswet wordt omgevingskwaliteit als volgt omschreven:
'Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.'
Het college van B&W legt aanvragen voor een omgevingsvergunning of voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten voor aan de adviescommissie. De advisering richt zich ook tot het college. Beoordeling is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders en criteria. Nieuw is dat de adviescommissie bij elk voorstel in de beoordeling onderzoekt of het plan een positieve bijdrage levert aan de instandhouding of verbetering van de omgevingskwaliteit. Wij beschouwen dat als een enorme verbetering ten opzichte van het inmiddels achterhaalde begrip of het plan al of niet 'voldoet aan redelijke eisen van welstand'. Adviezen van de commissie worden vrijwel altijd opgevolgd, al kán het college daarvan gemotiveerd afwijken. Als er door het college meermaals afgeweken wordt op een specifiek aspect kan dat voor de gemeenteraad aanleiding zijn om het beleid op dat aspect aan te passen.
In het kader van het 100-jarig jubileum van de adviescommissie organiseren wij in 2025 een aantal activiteiten waarbij we ook raadsleden betrekken, bijvoorbeeld in de vorm van een fietstocht door de eigen gemeente om samen te ontdekken en te bespreken hoe we de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente nog beter kunnen beschermen en bevorderen.

Nieuwe tekst van de Gemeenschappelijke Regeling vastgesteld

Hûs en hiem is een gemeenschappelijke regeling (GR) van de 17 Friese gemeenten en heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de advisering sterker gericht op een integrale benadering van het bredere begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de 'nieuwe' Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraden zijn benoemd.
Om tegemoet te komen aan alle juridische vereisten is de tekst van de Gemeenschappelijke Regeling in eerste instantie 'Omgevingswetproof' gemaakt. Vervolgens is de tekst nogmaals aangepast in verband met wijzigingen van de Wet op de Gemeenschappelijke Regeling (WGR). De naam van de GR is daarbij veranderd in hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit. In het verslagjaar is de nieuwe GR door alle colleges en raden vastgesteld en inmiddels ook gepubliceerd.
In opdracht van de kring van Friese Griffiers heeft de Noordelijke academie voor openbaar bestuur zogenaamde kennisclips over verschillende gemeenschappelijke regelingen (GR's) geproduceerd. Ook hûs en hiem heeft meegewerkt aan de totstandkoming van deze productie.

In de kennisclips, bedoeld als informatiebron voor gemeenteraadsleden, werden de activiteiten en relevante ontwikkelingen rond alle Friese GR's besproken. Er werd ingegaan op de vorm, inrichting en werkwijze van de organisatie en aan de orde kwamen de bevoegdheden van de gemeenteraad.

Leden adviescommissie omgevingskwaliteit

Leden van de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit van hûs en hiem worden voor drie jaar benoemd en kunnen daarna voor een termijn van drie jaar worden herbenoemd en in de praktijk vervolgens gedurende die tweede termijn als reserve-commissielid optreden. Het rooster van af- en aantreden bepaalt dat elk jaar enkele wisselingen plaatsvinden in de multidisciplinair samengestelde adviescommissie van hûs en hiem. In 2024 traden de volgende leden toe: [redacted] (architect), [redacted] (landschapsarchitect), [redacted] (stedebouwkundige) en [redacted] (architectuurhistorica). De voorgedragen nieuwe leden voor 2025 zijn de architecten [redacted] en [redacted] stedebouwkundige [redacted] monumentenarchitect [redacted] en architectuurhistorica [redacted] (reserve-lid).
De benoeming van de leden van de adviescommissie geschiedt door de gemeenteraden èn colleges van B&W van alle 17 gemeenten, die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem. De externe leden van de Adviescommissie zijn niet in dienst van hûs en hiem. Zij ontvangen per vergadering een onkostenvergoeding. De commissie werkt met twee teams met gelijkwaardige samenstelling. Zitting in de adviescommissie neemt één (donderdag)middag per maand in beslag. Per 1 oktober 2024 is [redacted] aangesteld als adviseur Omgevingskwaliteit bij hûs en hiem. Ook [redacted] is per 1 januari 2025 benoemd als lid van de adviescommissie.

Centrale Adviescommissie Omgevingskwaliteit

Reglement van orde

De adviescommissie heeft in het verslagjaar een nieuw Reglement van orde Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit vastgesteld. Daarbij wordt verwezen naar de Verordening op de (Gemeentelijke) Adviescommissie Omgevingskwaliteit, die door alle gemeenteraden al eerder is vastgesteld. Daarin is bepaald dat de commissie haar werkwijze binnen de kaders van de Verordening nader vaststelt in een Reglement van orde.
Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de Bouwverordening vervallen. In de Bouwverordening waren de instelling, de samenstelling, de benoeming van leden en de werkwijze van de commissie vastgesteld. De Bouwverordening bevatte als bijlage het Reglement van orde. In plaats daarvan is het nieuwe document opgesteld dat de taken, werkwijze en bevoegdheden van de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit bevat. De ingangsdatum is 1 januari 2024 (met terugwerkende kracht). Burgemeester en wethouders zorgen voor publicatie van het Reglement van orde in het gemeenteblad.

Inspirerend werkbezoek aan Antwerpen

Leden van het Dagelijks Bestuur en de medewerkers van hûs en hiem brachten in februari een werkbezoek aan Antwerpen. Onder andere werd een bezoek gebracht aan het stadhuis, waar een toelichting werd verzorgd door de adjunct stadsbouwmeester van Antwerpen. Dat ging over de ambities en ontwikkelingen van de stad en het belang van ruimtelijke kwaliteit in het lange termijn-denken, dat in alles leidend is voor de grote opgaven waar Antwerpen voor staat.
Ook bezocht de delegatie het betoverende Koninklijke Museum voor Schone Kunsten (KMSKA) dat op een schitterende manier door KAAN Architecten is getransformeerd. Vervolgens verzorgde architect [redacted] (HCVA architecten) een inspirerende rondleiding door het pas opgeleverde project Fierenshoven. [redacted] toonde hoe ze op een slimme manier een nieuwe indeling heeft gemaakt in het woningbouwproject uit de eerste helft van de vorige eeuw door de bestaande basisstructuur zoveel mogelijk intact te laten. Hierbij zijn ook originele details zoveel mogelijk gespaard. Een prachtig voorbeeld van hoe de (sociale) woningbouwopgave gecombineerd wordt met het behoud van erfgoed.

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en woningbouwproject Fierenshoven

Excursie naar De Treffe en Fijn Wonen in Heerenveen

Leden van het bestuur en van de adviescommissie van hûs en hiem bezochten in mei tijdens de jaarlijkse excursie woonwijk De Treffe in Heerenveen. Deze wijk is tot stand gekomen door samenwerking tussen de gemeente, ontwikkelaar Slokker, bouwbedrijf LONT, TWA architecten, Baljon landschapsarchitecten en een omgevingspsycholoog. Door met clusters van woningen in een groen-blauw dooraderd landschap te werken en deze clusters steeds te beperken tot circa 14 woningen is een opmerkelijk aangename woonomgeving gecreëerd.

v.l.n.r. adviseurs [redacted]
commissieleden [redacted] en [redacted]
bestuursvoorzitter Hein de Haan en architect [redacted]

Aansluitend volgde voor het gezelschap van bestuurders en adviseurs een indrukwekkend werkbezoek aan de woningfabriek van Fijn Wonen, eveneens in Heerenveen. Door gebruik te maken van slimme productiemethoden, standaardisering en robotisering worden op industriële wijze alle onderdelen van een woning geproduceerd, die vervolgens in één dag op de bouwplaats in elkaar kan worden gezet. Fijn Wonen is een concept van Van Wijnen, opgezet als start-up om in te spelen op veranderingen in de bouwsector. Inmiddels rollen er honderden woningen per jaar van de band uit deze fabriek. De excursie bracht een levendige discussie op gang over de consequenties van industrieel bouwen.

Voorzitterschap Team Ruimtelijke Kwaliteit Nederland

Het Team Ruimtelijke Kwaliteit Nederland (TRKN) is een samenwerkingsverband van zeven regionale adviesorganisaties en de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit. Naast de Federatie zijn aangesloten Libau (Groningen), Oversticht (Overijssel), Gelders Genootschap, Mooi Noord-Holland, Mooisticht (Utrecht), Dorp Stad en Land (Zuid-Holland en Zeeland) en hûs en hiem (Fryslân).
Het voorzitterschap en secretariaat van TRKN rouleert onder de leden. In 2024 vervulde hûs en hiem deze rol. Op verzoek van de andere organisaties wordt het voorzitterschap door hûs en hiem in 2025 voortgezet.

De adviesorganisaties beschikken samen over een groep van ongeveer 200 experts die als adviseur werkzaam zijn op alle denkbare terreinen van monumentenzorg en ruimtelijke kwaliteit: uiteenlopend van erfgoedadviseurs via ervenconsulenten tot experts op het gebied van

infrastructuur en duurzame ontwikkeling. Dat doen zij als onafhankelijke adviseur, als lid van een kwaliteitsteam, als supervisor of stadsbouwmeester, als onderzoeker of als opsteller van gemeentelijke beleidsnota's. De leden van het team doen onderling een beroep op elkaars expertise en kunnen zo elk beschikken over de inzet van alle denkbare deskundigheid. Een keer per jaar organiseert TRKN een landelijke teamdag met o.a. excursies.

In 2024 is TRKN begonnen met een serie werksessie over de opzet van de nieuwe Nota's Omgevingskwaliteit. We noemen dit de Bouwsteen Omgevingskwaliteit voor het te ontwikkelen beleid en instrumentarium onder de Omgevingswet dat gemeenten de komende jaren moeten gaan maken. Het doel van de Bouwsteen Omgevingskwaliteit is om gemeenten in Nederland handvaten mee te geven om omgevingskwaliteit te verankeren o.a. in het omgevingsplan. De bouwsteen laat ruimte voor lokaal maatwerk, op basis van de ruimtelijke identiteit en cultuur van een gemeente. Het is geen blauwdruk of vastgesteld model maar heeft mogelijk wel het voordeel van een op termijn heldere basissystematiek voor omgevingskwaliteit onder de Omgevingswet.

Voorbereiding op jubileum 100 jaar

Prinses Juliana en P.A.V. baron van Harinxma thoe Slooten.

Op 23 september 1925 werden op voordracht van de commissaris der koningin mr. P.A.V. baron van Harinxma thoe Slooten door Gedeputeerde Staten voor een periode van drie jaren de eerste leden van de adviescommissie benoemd. De naam werd: `Provinciale Friesche Adviescommissie ter wering van inbreuk op de schoonheid van stad en land'. Er was onmiddellijk een redelijk aantal gemeenten dat bouwplannen ter beoordeling inzond. Op 23 oktober 1925 werd de eerste algemene vergadering gehouden in het provinciehuis te Leeuwarden. Het reglement en de algemene werkwijze van de werkvergaderingen werden toen vastgesteld.

Na de Tweede Wereldoorlog werd om praktische redenen de naam gewijzigd in `Provinciale Friese Schoonheidscommissie' (P.F.S.). Op 5 november 1948 vond de eerste algemene vergadering na de oorlog plaats. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw wijzigde de schoonheidscommissie haar koers. De ontwikkelingen leidden in 1981 tot een wijziging van het reglement en tegelijkertijd tot naamswijziging in `Friese Schoonheidscommissie hûs en hiem'. Inmiddels was de verhouding van de schoonheidscommissie ten opzichte van de provincie aan herziening toe.
De organisatiestructuur van de commissie werd gewijzigd. Deze had gedurende 58 jaar gefunctioneerd als een intergemeentelijke organisatie, waaraan het provinciaal bestuur zijn medewerking verleende en waarvan het bureau werd gevormd door medewerkers van de

Provinciale Planologische Dienst. Per 1 december 1983 ging de commissie over in de Gemeenschappelijke Regeling 'Welstandszorg Hûs en Hiem'.

Inmiddels is de GR omgedoopt tot hûs en hiem, adviseurs omgevingskwaliteit. Het 100-jarig bestaan zal met name in de jubileummaand van 23 september – 23 oktober 2025 op feestelijke wijze worden gevierd. De voorbereidingen daarvoor zijn in 2024 in gang gezet.

De Tiid in Bolsward voorbeeldlocatie Mooi Nederland

In een serie over voorbeeldlocaties van Mooi Nederland wordt ook het voormalige stadhuis van Bolsward (1614) genoemd. De beschrijving is als volgt: Sinds 2011 werd nagedacht over een nieuwe bestemming voor dit cultuurhistorisch en zeer waardevolle ensemble dat grotendeels is beschermd als rijksmonument. Besloten werd tot een ingrijpende restauratie én nieuwbouw, wat leidde tot het ontstaan van Cultuur Historisch Centrum De Tiid.

Bolsward is één van de elf Friese steden en was lange tijd de hoofdstad van die gemeente. Het stadhuis is gebouwd in 1614 en was bijna vierhonderd jaar het bestuurscentrum van de zelfstandige gemeente Bolsward. Sinds de fusie van vijf Friese gemeenten tot de gemeente Súdwest-Fryslân zetelt het bestuur van die gemeente in Sneek. Daarom werd nagedacht over een nieuwe functie voor dit bijzondere rijksmonument. Het voormalige stadhuis is één van de mooiste gebouwen van Friesland en niet voor niets een Top 100 rijksmonument. Het is ontworpen door Jacob Gysbert Japicx, de vader van de Friese dichter Gysbert Japicx. De constructie van de koepel met de toren, die er pas in de achttiende eeuw is opgezet, bleek aangevreten door knaagkevers en moest er tijdelijk af om gerestaureerd te worden. Achter het voormalige stadhuis lag een parkeerterreintje. Tussen het oude stadhuis en een nieuw archiefgebouw is een grote glazen overkapping gemaakt. Hierin zit nu een gemeentelijk loket, een expositieruimte en een bibliotheek. Met loopbruggen zijn oud en nieuw met elkaar verbonden.

In de zeventiende-eeuwse raadszaal is voorzichtig een kleine uitsparing gemaakt waardoor een museale route door het hele gebouw kon worden gecreëerd. Die gaat ook naar de toren: daar kun je zowel de nieuwe constructie als de oude constructie goed zien. Het gehele ensemble van oud en nieuw vormt nu het Cultuur Historisch Centrum De Tiid, met onder meer zaalverhuur, een museum en een café-restaurant. Iedereen is er erg blij mee.

Met deze ingreep is er maatschappelijk een enorm positieve impuls gegeven aan Bolsward, waardoor de identificatie van de bewoners met de stad en de trots óp de stad weer is toegenomen. Bij de intocht van de gerestaureerde koepel op de boot, stonden de inwoners van Bolsward te juichen langs de kant. Dat spreekt boekdelen. Het cultuurcentrum is met al zijn publieke functies weer het hart van de stad geworden. Dat was het als gemeentehuis al, maar met de nieuwe functies is het levendiger geworden.

Abe Bonnema Prijs 2024

[redacted] (1988) heeft de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2024 gewonnen met de transformatie van vakschool Nimeto in Utrecht. Dit maakte de ir. Abe Bonnema Stichting bekend op 7 december in het Rijksmuseum te Amsterdam. De jury gebruikte superlatieven om het winnende project te beschrijven: indrukwekkend, ontroerend, formidabel en uitmuntend.
De architect heeft met een paar heel eenvoudige ingrepen, en gesteund door een enthousiaste opdrachtgever, de bestaande gebouwen én de openbare ruimte eromheen tot een superconsistent, stoer ensemble getransformeerd met een hoogwaardige ruimtelijke en architectonische kwaliteit.
De extra ruimte voor het groeiend studentenaantal is binnen de bestaande gebouwen gevonden Door vides aan te brengen in de beganegrondvloer zijn de kelders bruikbaar gemaakt voor onderwijs. Het project ondersteunt het pleidooi om schoolgebouwen juist te behouden en niet rücksichtslos te vervangen door nieuwbouw.

[redacted]

Hûs en hiem prijs 2024

Bestuursvoorzitter Hein de Haan heeft in november de hûs en hiem prijs 2024 uitgereikt aan [redacted] die sinds 1995 als adviseur ruimtelijke kwaliteit voor hûs en hiem heeft gewerkt, ontving de onderscheiding tijdens een bijeenkomst ter gelegenheid van zijn pensionering.

De hûs en hiem prijs is bestemd voor een persoon, die zich op bijzondere wijze heeft ingezet voor het behoud en de verbetering van de ruimtelijke schoonheid in Fryslân. Het gaat daarbij niet om een éénmalig project, maar om het 'oeuvre' van een persoon gedurende een langere periode. De hûs en hiem prijs bestaat uit een speciaal ontworpen houten beeldje en een zilveren speld.

Uit de toekenning van de hûs en hiem prijs 2024 aan [redacted] spreekt grote waardering voor zijn jarenlange bijdrage aan de ruimtelijke schoonheid van Fryslân. Zijn rustige en innemende persoonlijkheid, zijn geweldige uitdrukkingsvaardigheid, zowel in schrift als in tekening hebben een enthousiasmerende uitwerking. Naast de reguliere advisering is [redacted] gepassioneerd betrokken bij projecten zoals 'het betere werk' en de Vredeman de Vries Prijs. [redacted] vakkennis, toewijding aan de schoonheid van Fryslân en zijn serieuze manier van werken ('constructief kritisch') zijn enorm inspirerend en strekken tot voorbeeld voor anderen" aldus Hein de Haan tijdens de speech.

Hein de Haan en [redacted]

Personeel

In 2024 heeft zich een aantal mutaties voorgedaan in het personeelsbestand. Vooruitlopend op de pensionering van [redacted] in januari 2025 is per 1 oktober 2024 [redacted] als adviseur omgevingskwaliteit aangesteld. Verder heeft per 1 september heeft één van de adviseurs gebruik gemaakt van het 'generatiepact'.

De bezetting van hûs en hiem is in 2024 uitgekomen op een gemiddelde van 9,85 FTE. De lichte stijging ten opzichte van het gemiddelde van 9,63 in 2023 is vooral toe te schrijven aan de korte tijdelijk overlapping eind 2024 door de pensionering van een medewerker in januari 2025. Eind 2024 waren 12 medewerkers in dienst bij hûs en hiem (ten opzichte van 11 medewerkers ultimo 2023). Begin 2025 is de bezetting weer terug naar 11 medewerkers.

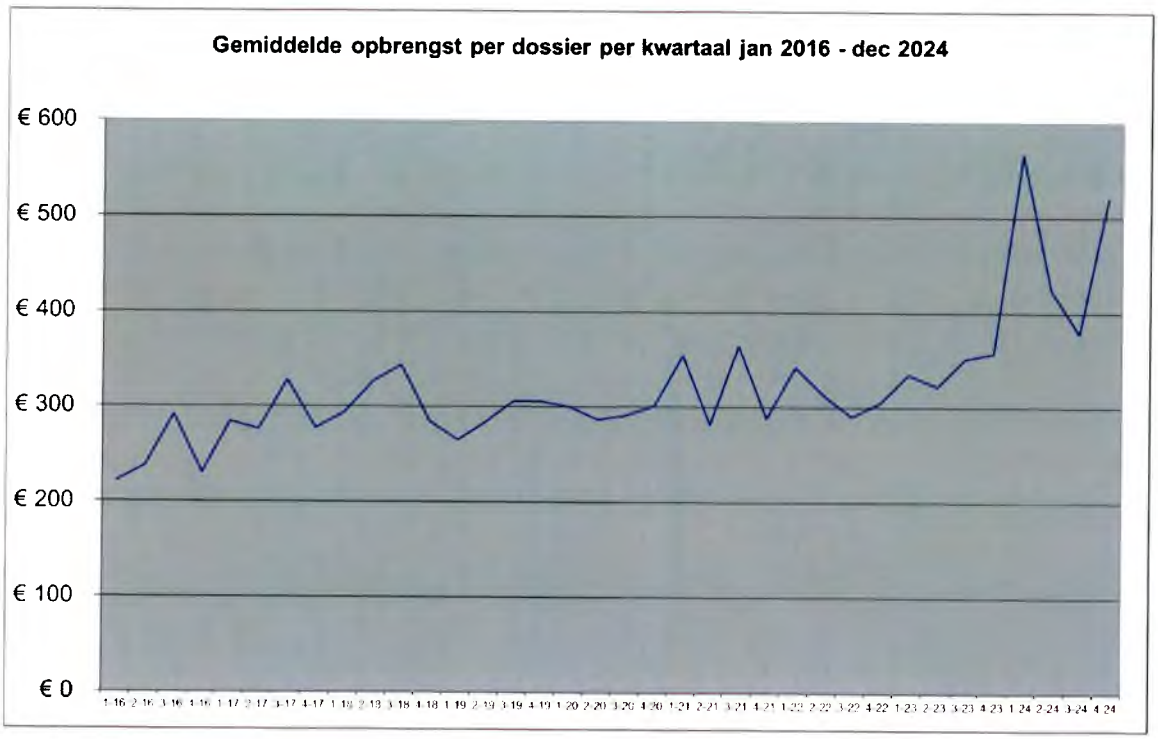
Productiecijfers 2024

In 2024 zijn in totaal 3.062 (eerste) adviesaanvragen behandeld. In 2023 zijn dat er 3.301 geweest. Daarmee is het aantal (eerste) adviesaanvragen ten opzichte van 2023 met 7,2% afgenomen. Omdat in veel gevallen na de (eerste) adviesaanvraag nog een vervolgaanvraag komt is het totale aantal planbehandelingen een veelvoud van het aantal (eerste) adviesaanvragen.

Het totaal aantal planbehandelingen is licht gestegen: 6.265 in 2024 ten opzichte van 6.247 in 2023, hetgeen een stijging van 0,3% betekent. In 2024 zijn daarmee meer behandelingen per aanvraag nodig geweest: gemiddeld 2,05. In 2023 was dat nog 1,89.

In 2024 was, evenals in 2023, van de eerste aanvragen 37,3% vooroverleg (2023: 37,3%). Van het totale aantal behandelingen in 2024 was 30,5% vooroverleg (2023: 29,1%). Het voeren van vooroverleg alvorens over te gaan tot het aanvragen van een omgevingsvergunning blijft een veel gehanteerd instrument bij de aangesloten gemeenten.

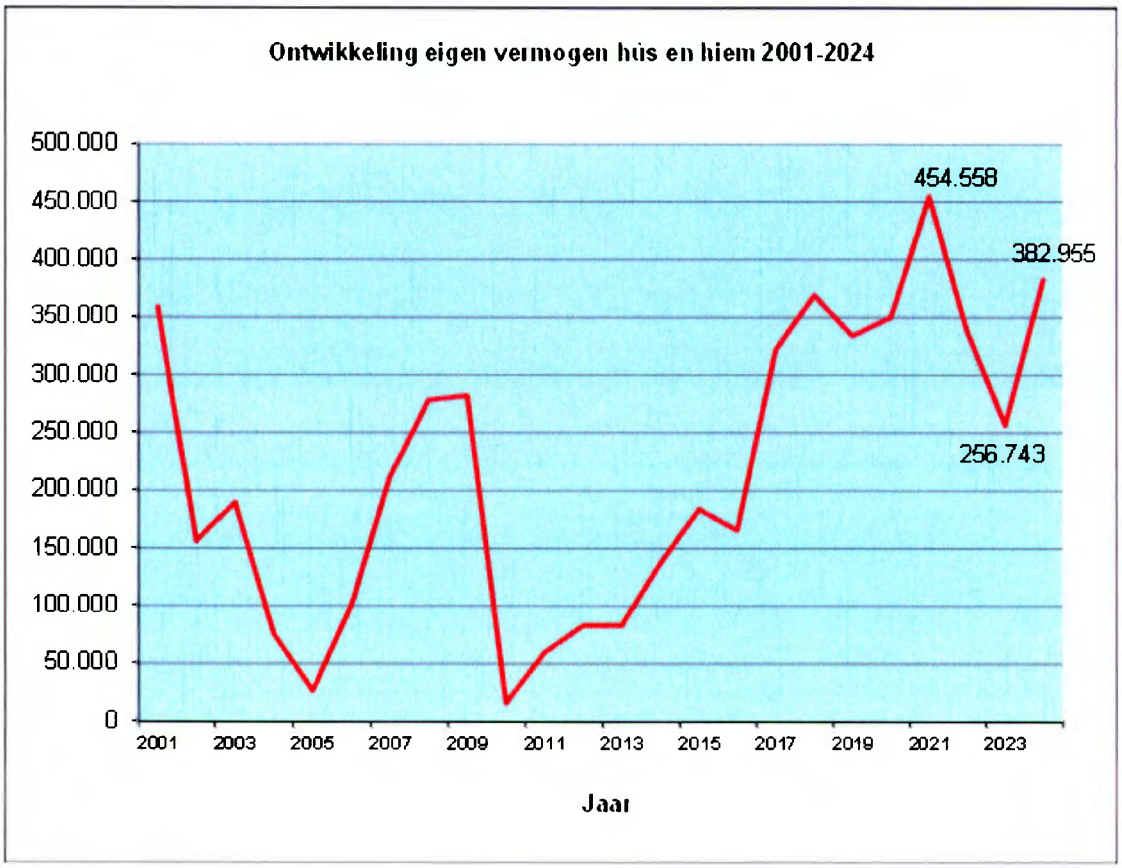
Productiecijfers				
Betreft:	**2024**	**2023**	**Mutatie**	**Mutatie-%**
(eerste) adviesaanvragen	3.062	3.301	-239	-7,2%
waarvan aantal vooroverleg	1.142	1.232	-90	-7,3%
vooroverleg /(1e) adviesaanvragen	37,3%	37,3%	0,0%	-0,1%
aantal planbehandelingen	6.265	6.247	18	0,3%
waarvan aantal vooroverleg	1.911	1.820	91	5,0%
vooroverleg /aantal planbehandelingen	30,5%	29,1%	1,4%	4,7%

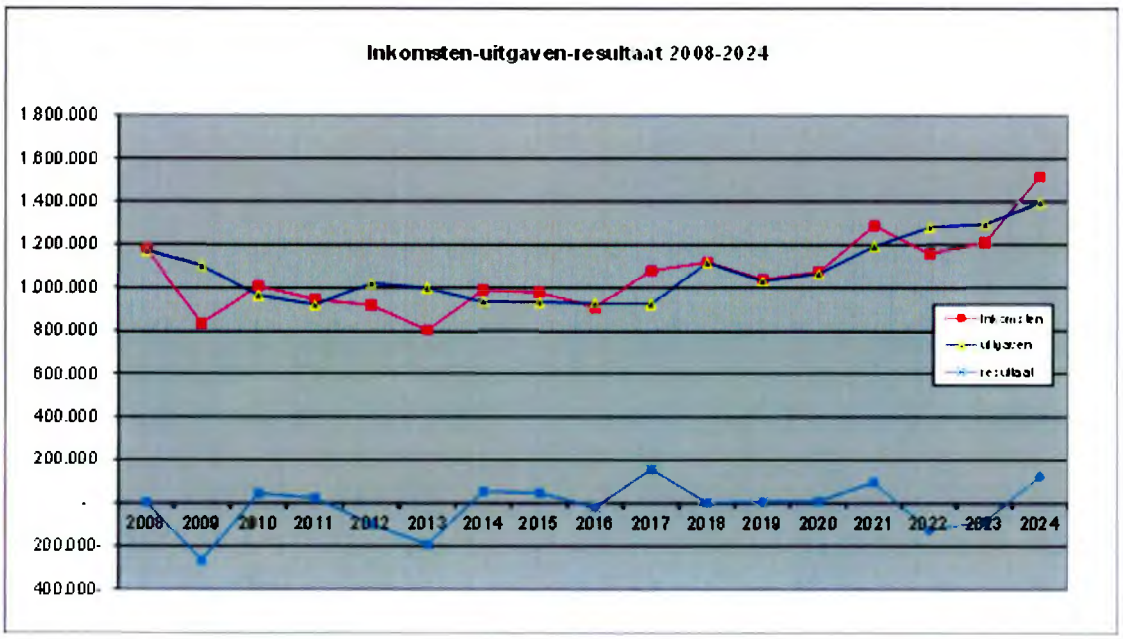

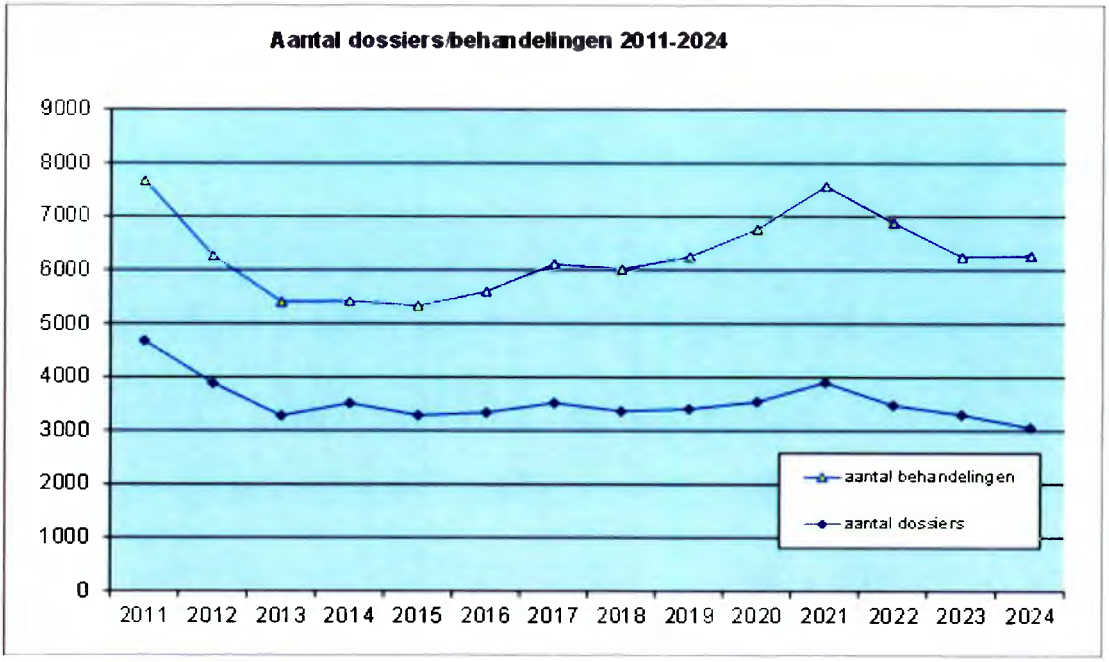
In 2024 is de gemiddelde opbrengst per aanvraag (dossier) uitgekomen op € 472,02. In 2023 was dit nog € 340,14. De stijging van de gemiddelde opbrengst ten opzichte van 2023 bedraagt 38,8%. Een deel van de verklaring voor deze stijging ligt in de doorgevoerde tariefsverhoging m.i.v. 1 januari 2024.

Opbrengsten reguliere advisering per gemeente

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Achtkarspelen	€ 45.957	€ 47.199	€ 49.578	€ 41.737	€ 52.708	**€ 62.553**
Ameland	€ 28.057	€ 39.762	€ 44.828	€ 38.771	€ 41.988	**€ 41.024**
Dantumadiel	€ 8.000	€ 10.768	€ 10.126	€ 17.551	€ 7.277	**€ 18.708**
De Fryske Marren	€ 48.596	€ 55.416	€ 78.975	€ 80.654	€ 85.814	**€ 151.184**
Harlingen	€ 47.573	€ 27.151	€ 36.304	€ 46.844	€ 38.947	**€ 45.657**
Heerenveen	€ 31.822	€ 39.908	€ 39.596	€ 41.041	€ 48.160	**€ 40.390**
Leeuwarden	€ 195.962	€ 194.714	€ 218.416	€ 185.984	€ 142.553	**€ 250.170**
Noardeast-Fryslân	€ 99.731	€ 123.432	€ 126.244	€ 96.391	€ 99.945	**€ 134.265**
Ooststellingwerf	€ 42.172	€ 41.445	€ 54.898	€ 54.572	€ 47.760	**€ 57.867**
Opsterland	€ 56.539	€ 67.040	€ 65.236	€ 53.558	€ 72.247	**€ 93.406**
Schiermonnikoog	€ 7.965	€ 6.114	€ 8.642	€ 8.894	€ 9.702	**€ 11.820**
Smallingerland	€ 78.279	€ 62.999	€ 105.975	€ 104.242	€ 99.007	**€ 109.736**
Súdwest-Fryslân	€ 158.204	€ 145.880	€ 196.698	€ 170.552	€ 206.039	**€ 201.626**
Terschelling	€ 16.605	€ 20.394	€ 30.139	€ 16.735	€ 20.854	**€ 29.444**
Vlieland	€ 8.396	€ 10.057	€ 15.257	€ 13.062	€ 14.252	**€ 10.451**
Waadhoeke	€ 78.102	€ 82.928	€ 107.607	€ 85.752	€ 93.667	**€ 124.995**
Weststellingwerf	€ 43.093	€ 63.355	€ 68.149	€ 52.768	€ 68.823	**€ 90.983**
	€ 995.053	**€ 1.038.562**	**€ 1.256.668**	**€ 1.109.108**	**€ 1.149.743**	**€ 1.474.279**

Ontwikkeling eigen vermogen hûs en hiem 2001-2024
500.000
450.000
400.000
350.000
300.000
250.000
200.000
150.000
100.000
50.000
0
454.558
382.955
256.743
2001
2003
2005
2007
2009
2011
2013
2015
2017
2019
2021
2023
Jaar

Inkomsten-uitgaven-resultaat 2008-2024
1 800.000
1 600.000
1 400.000
1 200.000
1 000.000
800.000
600.000
400.000
200.000
200.000-
400.000-
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024

Aantal dossiers/behandelingen 2011-2024
9000
8000
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
aantal behandelingen
aantal dossiers

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Met ingang van 2018 is gestart met het vormen van een bestemmingsreserve.
De belangrijkste toepassing van deze bestemmingsreserve (onderhoudsreserve) is het te verwachten onderhoud aan het pand. De te verwachten piek in bedoelde uitgaven kan aldus worden gespreid over een aantal jaren.

FINANCIERING

Inzake de realisatie van beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille (art. 13 BBV), kan worden opgemerkt dat het 'Treasurystatuut Hûs en Hiem' dd 24-11-2006 van toepassing is. Hûs en hiem is tevens onderworpen aan de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) en de regeling (verplicht) Schatkistbankieren.

BEDRIJFSVOERING

Hûs en hiem heeft met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 in het verslagjaar 2024 de advisering sterker gericht op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit voor de deelnemende gemeenten. Ook biedt hûs en hiem diensten aan de deelnemende gemeenten aan voor Nije Pleats, neemt deel aan kwaliteitsteams en biedt ondersteuning op het gebied van (gemeentelijke) monumentenzorg en de actualisering van beeldkwaliteitsplannen. Daarnaast verricht hûs en hiem incidenteel opdrachten voor derden in het kader van *second opinions* en als secretariaat van architectuurprijsvragen.
De dienstverlening wordt afgestemd op de adviesbehoefte van de deelnemende gemeenten.
De tarifering voor de dienstverlening is gebaseerd op een kostendekkende exploitatie, immers, hûs en hiem is een *non-profit* organisatie. Gewoonlijk worden de tarieven (op basis van CBS-inflatie-indexen) eens per drie jaar herzien. De jongste herziening is sinds 1-1-2025 van kracht.

Om verantwoording af te leggen aan de deelnemende gemeenten inzake het functioneren van de lokale commissies worden voor elke gemeente inhoudelijke jaarverslagen gemaakt. Tevens vinden jaarlijkse evaluatie-gesprekken plaats met de verantwoordelijke gemeentelijke portefeuillehouders.

Het aantal fte's per 31 december 2024 bij hûs en hiem bedraagt 9,85 (gemiddeld over 2023: 9,63). Voor de bezetting van de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit beschikt hûs en hiem over een poule van circa 25 externe deskundigen.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Hierbij gaat het om het vermogen om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat beleid moet worden aangepast. Het gaat dus om de robuustheid van de begroting. Het vermogen om het beleid door te kunnen zetten is afhankelijk van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de organisatie om niet-begrote kosten te dekken.
De weerstandscapaciteit van hûs en hiem bestaat naast het eigen vermogen uit het begrote resultaat uit de bedrijfsvoering. Tevens is het bezit van het kantoorpand (Johan Willem Frisostraat 1 in Leeuwarden) als stil vermogen een belangrijk onderdeel van de weerstands-capaciteit. Het pand is onbelast met hypotheek.

De WOZ-waarde is per 1-1-2023 vastgesteld op een bedrag van € 423.000 (dit was € 403.000).
De waarde voor de opstalverzekering (op basis van herbouwwaarde) is, na een her-taxatie in 2019, gesteld op € 1.070.000. Voordat de verduurzamingsoperatie van het pand is uitgevoerd is in 2022 door Hoekstra Taxaties de marktwaarde van het pand getaxeerd op een bedrag van € 650.000. Hoekstra Taxaties schatte de marktwaarde als woonhuis na de doorgevoerde verduurzaming op € 800.000.

Het eigen vermogen (exclusief de waarde van het pand), inclusief bestemmingsreserves per 31-12-2024 bedraagt voor de resultaatbestemming over het boekjaar 2024 € 256.743.
Van het resultaat over 2024 ad € 126.212 wordt voorgesteld om € 3.000 toe te voegen aan de 'Bestemmingsreserve onderhoud pand' en het saldo van € 123.212 toe te voegen aan de algemene reserve.

De weerstandscapaciteit is bij hûs en hiem dynamisch, dat wil zeggen dat het eigen vermogen beïnvloedbaar is. Immers, ook de tarifering voor de dienstverlening kan bij een dreigend tekort in de dekking van de vaste lasten redelijk snel worden aangepast. De bedrijfsvoering is er echter op gericht om een verhoging van de tarieven zoveel mogelijk te beperken.
In dit kader is het wel van belang om te melden dat, op het moment van het opstellen van het jaarverslag 2024, de vakbonden sinds begin 2025 in onderhandeling zijn met de werkgevers over een nieuwe cao ingaande op 1 april 2025 en eindigend op 31 december 2026 dan wel 31 maart 2027. Het laatst bekende werkgeversbod bedraagt 6,1% voor deze verlengde looptijd tegenover een voorstel van 9% van de bonden tot en met 31 december 2026. Voor het boekjaar 2025 is in de begroting overigens nog geen rekening gehouden met deze omvang qua stijging van de lonen.

De meerjarenraming (2026 – 2028) is gebaseerd op een stabiel aantal adviesaanvragen.
Inmiddels is de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 een feit. De verwachting is dat in elk geval in zowel 2025 als in 2026 de rol van hûs en hiem binnen de in de GR deelnemende gemeenten niet anders zal zijn dan in 2024.

Algemene reserve
In 2018 heeft het Algemeen Bestuur besloten dat, gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden, gestreefd moet worden naar een algemene reserve van hûs en hiem van € 900.000. In dit bedrag ligt besloten de waarde van het pand (stille reserve).

Aanwezige stille reserve
De waarde van het pand, Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden, is door de gemeente Leeuwarden voor de WOZ vastgesteld per 1-1-2023 op € 423.000. Deze waardepeildatum is de basis voor het belastingjaar 2024 geweest. Het pand is onbelast met hypotheek.

Lening
Voor het kunnen uitvoeren van de verduurzamingswerkzaamheden van het eigen pand heeft hûs en hiem in 2022 een geldlening van € 330.000 afgesloten met BNG Bank B.V. De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks een bedrag van € 22.000, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald. Het huidige saldo van deze lening bedraagt € 286.000.

Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen

Activa en passiva / Resultaat voor bestemming	2024	2023	2022	2021	2020
Eigen vermogen (na resultaatbestemming)	382.955	256.743	338.222	454.558	350.189
Balanstotaal (totaal vermogen)	808.403	709.680	821.521	590.941	431.095
Resultaat voor bestemming	126.212	81.479-	116.336-	104.369	16.294
Vlottende activa + Liquide middelen	439.264	320.170	473.419	529.761	353.512
Vaste passiva (langlopende schulden)	286.000	308.000	330.000	-	-
Vlottende passiva (kortlopende schulden)	139.448	144.937	153.299	136.383	80.906
Aanwezige stille reserve (o.b.v. de WOZ-waarde per 1/1)	423.000	403.000	403.000	403.000	403.000
Weerstandsvermogen (o.b.v. eigen vermogen + stille reserves)	805.955	659.743	741.222	857.558	753.189

Financiële kengetallen	2024	2023	2022	2021	2020
Solvabiliteit: *Eigen vermogen / totaal vermogen * 100%*	47%	36%	41%	77%	81%
Rentabiliteit van het eigen vermogen: *Resultaat voor bestemming / gemiddeld eigen vermogen * 100%*	39%	-27%	-29%	26%	5%
Current ratio: *(Vlottende activa + Liquide middelen)/ vlottende passiva*	3,15	2,21	3,09	3,88	4,37
Netto schuldquote: *Totaal geleende gelden / totale baten*	19%	25%	28%	n.v.t.	n.v.t.

Voor een volledig inzicht in de vermogenspositie en de resultaten wordt verwezen naar de cijfers van de jaarrekening van hûs en hiem.

VERBONDEN PARTIJEN

Voor het jaarverslag 2024 wordt uitgegaan van de voor 2024 geldende Gemeenschappelijke regeling en onderstaande artikelen verwijzen hiernaar. In deze Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem hebben in 2024 alle gemeenten in Fryslân met uitzondering van Tytsjerksteradiel deelgenomen.

Conform artikel 34 lid 1 van de GR hûs en hiem draagt elke deelnemende gemeente in de kosten van het lichaam bij naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.

Conform artikel 34 lid 2 van de GR hûs en hiem kan een nadelig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, door de gemeenten worden gedragen in verhouding tot het aantal ingezetenen op 1 januari van het betreffende kalenderjaar.

Conform artikel 34 lid 3 van de GR hûs en hiem kan een batig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, naar rato van de gemeentelijke bijdragen op basis van de tarieven in het betreffende kalenderjaar, aan de deelnemende gemeenten worden uitbetaald.

JAARREKENING 2024 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING hûs en hiem

Balans		31.12.2024		31.12.2023
Activa				
vaste activa				
materiële vaste activa		369.139		389.510
Investeringen met een economisch nut				
vlottende activa				
Vorderingen op openbare lichamen	116.564		84.151	
Depot PostNL	290		290	
Overige vorderingen	5.219		5.629	
Overlopende activa	5.835		1.724	
		127.908		91.794
Liquide middelen		311.356		228.376
		808.403		**709.680**
Passiva				
eigen vermogen				
Algemene reserve	241.743		326.222	
Bestemmingsreserve onderhoud pand	18.000		15.000	
Bestemmingsreserve energielabel C	0		0	
Resultaat lopend boekjaar	123.212		-84.479	
		382.955		256.743
vaste passiva		286.000		308.000
vlottende passiva				
Schulden aan kredietinstellingen	0		0	
Schulden aan openbare lichamen	40.844		41.242	
Overige schulden	34.127		24.652	
Overlopende passiva	64.477		79.043	
		139.448		144.937
Totaal		**808.403**		**709.680**

Overzicht van baten en lasten

	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Baten			
Adviesgeld	1.478.113	1.310.000	1.152.108
Opbrengsten Nije Pleats, ABP	10.296	29.000	19.696
Overige projecten	30.643	0	40.507
Buitengewone baten/rente	0	0	0
totaal baten	**1.519.052**	**1.339.000**	**1.212.311**
Lasten			
Kapitaallasten	55.382	52.000	46.881
Directe personeelskosten	1.135.558	1.089.000	1.033.221
Indirecte personeelskosten	24.240	19.000	23.238
Externe personeelskosten	41.924	35.000	41.634
Huisvesting	18.429	23.000	25.661
Kantoorkosten	53.655	60.000	56.209
Organisatiekosten	54.786	38.000	46.054
Inkoop projecten (NP, ABP)	2.608	10.000	12.935
Diverse lasten (rente, Vpb)	6.258	10.000	7.957
totaal lasten	**1.392.840**	**1.336.000**	**1.293.790**
resultaat voor bestemming	**126.212**	**3.000**	**-81.479**
naar bestemmingsreserve onderhoud	-3.000	-3.000	-3.000
naar bestemmingsreserve energielabel C	0	0	0
onttrekking bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0
onttrekking bestemmingsreserve energielabel C	0	0	0
resultaat na bestemming	***123.212***	***0***	***-84.479***

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Inleiding
De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarop uitbetaling plaatsvindt.

Balans
Vaste Activa

Materiële vaste activa met economisch nut
Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	15
Overige materiële vaste activa	3-10

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid kan een voorziening in mindering gebracht worden. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichtingen c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (en deels van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid terzake nader uiteengezet.

Langlopende schulden
Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Rechtmatigheid

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde (grotere) afwijkingen in de realisatie van 2024 ten opzichte van de begroting 2024 betreffen:

a. Kapitaallasten
b. Directe personeelskosten
c. Organisatiekosten

Ad a. De hogere Kapitaallasten in 2024 zijn mede het gevolg van de hogere afschrijvingslasten van de in 2022 en met uitloop in 2023 aanvullend gedane investeringen m.b.t. de verduurzaming en verbouwing van het pand van hûs en hiem. Het Algemeen Bestuur heeft in het najaar van 2022 middels een schriftelijke consultatie ingestemd met een begrotingswijziging voor extra uitgaven voor deze verduurzaming. In het verlengde van deze verbouwing is in 2024 de verplichting ontstaan voor het aanbrengen van een brandmeldinstallatie. De afschrijvingen waren ten tijde van het opstellen en goedkeuren van de begroting van 2024 nog niet bekend.

Ad b. Aan de hogere Directe personeelskosten ligt vooral de cao-verhoging van 2024 ten grondslag. In deze cao-verhoging is de inflatie als gevolg van de stijgende kosten verrekend. Bij het opstellen en goedkeuren van de begroting 2024 was de omvang van de cao-verhoging niet bekend.

Ad c. Onder de Organisatiekosten zijn de kosten van zowel de juridische advisering m.b.t. de impact van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling als de -niet begrote- kosten voor het werkbezoek aan Antwerpen door leden van het Dagelijks Bestuur en medewerkers van hûs en hiem verwerkt.

TOELICHTING OP DE BALANS

Materiële vaste activa

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

	2024	2023
Boekwaarde per 1 januari	€ 389.510	€ 348.102
Investering	- 35.011	- 88.289
Afschrijvingen	- 55.382	- 46.881
Desinvesteringen	- 0	- 0
Boekwaarde 31 december	**€ 369.139**	**€ 389.510**

Staat van activa rekening hûs en hiem mlv 2024 (lineaire afschrijving)

								2024		
jaar aanschaf	omschrijving	grootboekrek	Omschrijving	looptijd	resterende jaren ultimo 2024	percentage afschrijving boekwaarde	investering	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar
2017	cv ketel Remeha	0001	Huisvesting	10	3	10,00%	€ 3.750,00	€ 1.500,00	€ 375,00	€ 1.125,00
2017	Huisvesting (markiezen)	0001	Huisvesting	10	3	10,00%	€ 8.263,46	€ 3.305,36	€ 826,35	€ 2.479,02
2019	Inventaris pand	0002	Inventaris	5	0	20,00%	€ 80.000,00	€ 16.000,00	€ 16.000,00	€ 0,00
2019	Dressoir (2x)	0002	Inventaris	5	0	20,00%	€ 546,64	€ 109,32	€ 109,32	€ 0,00
2020	Asus VivoBook laptop	0003	Computerapparatuur	5	1	20,00%	€ 915,70	€ 366,28	€ 183,14	€ 183,14
2021	Beeldschermen 27"(9x)	0003	Computerapparatuur	5	2	20,00%	€ 2.223,97	€ 1.334,38	€ 444,79	€ 889,59
2022	Google Pixel 7	0004	Telecomapparatuur	3	1	33,33%	€ 400,00	€ 244,46	€ 133,32	€ 111,14
2022	Samsung Galaxy S20	0004	Telecomapparatuur	3	1	33,33%	€ 354,55	€ 216,68	€ 118,17	€ 98,51
2022	Verduurzaming pand	0001	Huisvesting	15	13	6,67%	€ 305.281,88	€ 284.929,75	€ 20.352,13	€ 264.577,63
2023	Verduurzaming pand	0001	Huisvesting	15	13	6,67%	€ 20.000,00	€ 18.666,67	€ 1.333,33	€ 17.333,33
2023	Verduurzaming pand - extra	0001	Huisvesting	15	13	6,67%	€ 11.598,77	€ 10.825,52	€ 773,25	€ 10.052,27
2023	Archiefstelling Habéé	0002	Inventaris	10	8	10,00%	€ 4.194,00	€ 3.774,60	€ 419,40	€ 3.355,20
2023	Bureau's + tafels Habée	0002	Inventaris	10	8	10,00%	€ 2.100,00	€ 1.890,00	€ 210,00	€ 1.680,00
2023	Vloerbedekking 2e etage	0002	Inventaris	10	8,5	10,00%	€ 2.457,35	€ 2.334,48	€ 245,74	€ 2.088,75
2023	Laadpaal	0001	Huisvesting	15	13,5	6,67%	€ 2.670,00	€ 2.581,00	€ 178,00	€ 2.403,00
2023	Koffiemachine	0002	Inventaris	5	3,5	20,00%	€ 1.098,35	€ 988,52	€ 219,67	€ 768,85
2023	Mobiele telefoons (3x)	0004	Telecomapparatuur	3	1,5	33,33%	€ 1.062,34	€ 885,30	€ 354,08	€ 531,22
2023	Software Portal	0007	Software	5	3,5	20,00%	€ 35.500,00	€ 31.950,00	€ 7.100,00	€ 24.850,00
2023	Software Portal - Innovatie	0007	Software	5	4	20,00%	€ 7.608,00	€ 7.608,00	€ 1.521,60	€ 6.086,40
							€ 494.075,01	**€ 389.510,33**	**€ 50.897,28**	**€ 338.613,05**
2024	Software Portal - instapfee-II	0007	Software	5	5	20,00%	€ 15.000,00	€ 0,00	€ 3.000,00	€ 12.000,00
2024	Website - vernieuwde huisstijl	0007	Software	5	5	20,00%	€ 8.370,00	€ 0,00	€ 837,00	€ 7.533,00
2024	Brandmeldinstallatie	0001	Huisvesting	10	10	10,00%	€ 8.100,00	€ 0,00	€ 405,00	€ 7.695,00
2024	Inbraaksignaleringsinstallatie	0001	Huisvesting	10	10	10,00%	€ 2.601,18	€ 0,00	€ 130,06	€ 2.471,12
2024	Mobiele telefoons (2x)	0004	Telecomapparatuur	3	3	33,33%	€ 565,21	€ 0,00	€ 94,19	€ 471,02
2024	Inventaris (stoel adm)	0002	Inventaris	10	10	10,00%	€ 375,00	€ 0,00	€ 18,75	€ 356,25
							€ 35.011,39	**€ 0,00**	**€ 4.485,00**	**€ 30.526,39**
							€ 529.086,40	**€ 389.510,33**	**€ 55.382,28**	**€ 369.139,44**

Vlottende activa

Liquide middelen

Het saldo van de rekening-courant bij de BNG Bank op 31 december bedraagt € 331.356.
Het saldo van de schatkistbankierenrekening bedraagt op 31 december € 0.
De kredietfaciliteit die hûs en hiem bij de BNG Bank geniet, betreft een bedrag van € 500.000.

Schatkistbankieren

Berekening benutting drempebedrag schatkistbankieren

Begrotingsbedrag verslagjaar	€	1.339.000
Drempelbedrag 2% van begrotingsbedrag	€	26.780
Minimaal drempelbedrag	€	1.000.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	€ 219.294	€ 186.233	€ 242.603	€ 384.662
Ruimte onder het drempelbedrag	€ 780.706	€ 813.767	€ 757.397	€ 615.338

** De regeling Schatkistbankieren is per 1-7-2021 gewijzigd: per die datum is de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Het drempelbedrag is nooit lager dan € 1 miljoen, wat betekent dat een decentrale overheid altijd gemiddeld € 1 miljoen buiten de schatkist mag houden.*

Verloop eigen vermogen

Algemene reserve	**2024**	**2023**
saldo per 1 januari	€ 326.222	€ 435.558
resultaat voorgaand boekjaar	- 84.479-	- 109.336-
saldo per 31 december	**€ 241.743**	**€ 326.222**

Gerealiseerd resultaat	**2024**	**2023**
saldo per 1 januari	€ 84.479-	€ 109.336-
resultaat huidig jaar	- 126.212+	- 81.479-
resultaat voorgaand jaar	- 84.479+	- 109.336+
naar bestemmingsreserve	- 3.000-	- 3.000-
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 0+
saldo per 31 december	**€ 123.212+**	**€ 84.479-**

Bestemmingsreserve	**2024**	**2023**
saldo per 1 januari	€ 15.000	€ 12.000
naar bestemmingsreserve	- 3.000	- 3.000
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 0
saldo per 31 december	**€ 18.000**	**€ 15.000**

Resultaatverdeling	**2024**	**2023**
resultaat voor bestemming	€ 126.212+	€ 81.479-
naar bestemmingsreserve	- 3.000-	- 3.000-
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 0
resultaat na bestemming	**€ 123.212+**	**€ 84.479-**

Vaste passiva

Om het pand aan de J.W. Frisostraat per 1 januari 2023 minimaal aan label C te laten voldoen heeft hûs en hiem voor de benodigde verduurzaming van het pand een geldlening afgesloten met BNG Bank N.V. voor een bedrag van € 330.000.
De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald.

Langlopende deel van de geldlening zijnde > 5 jaar bedraagt: € 176.000
Kortlopende deel van de geldlening zijnde < 5 jaar bedraagt: € 110.000

Niet in balans opgenomen activa en verplichtingen

Onder de post van *Niet in balans opgenomen activa en verplichtingen* vallen de laatste termijn aan het Portaal (adviessoftware ter vervanging van de Adviesbank) voor een bedrag van € 15.000 en de aangegane verplichting van de kelderrenovatie (kelderafdichting Koekoek, technische bergingsruimte en het aanbrengen van een ventilatiesysteem) voor een bedrag van € 15.000. Het voornemen is om de uitgave voor het renoveren van de kelder in 2025 te onttrekken aan de bestemmingsreserve onderhoud.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Adviesgelden en overige inkomsten
Aan inkomsten uit reguliere advisering aan gemeenten inclusief second opinions voor derden is in 2024 een bedrag van € 1.478.113 geboekt (hierin begrepen is een bedrag van € 171.656 uit vooroverlegadvisering). In 2023 was dit nog € 1.152.107 (waarvan € 168.139 uit vooroverleg). De stijging van de adviesgelden kan voor een deel worden toegeschreven aan de per 1/1/2024 doorgevoerde tariefsverhoging. Daarnaast is uit de organisatie van de Abe Bonnema Prijs en overige projecten aan baten een bedrag van in totaal € 40.939 geboekt (tegenover € 60.203 in 2023).

In 2024 zijn aan (eerste) adviesaanvragen aangaande omgevingskwaliteit 2.759 (2023: 2.964) behandeld en aan (eerste) monumentenadviesaanvragen 303 (2023: 355) ontvangen. Dit is voor de eerste aanvragen ten opzichte van 2023 een daling van 6,9% bij de adviesaanvragen m.b.t. omgevingskwaliteit en een daling van 14,6% bij de monumentenadviesaanvragen.
Het totale aantal behandelingen voor omgevingskwaliteit betrof 5.579 en voor monumenten 686. Voor omgevingskwaliteit gerelateerde adviezen is in 2024 het gemiddeld aantal behandelingen per aanvraag 2,02 geweest (in 2023: 1,91). Voor monumenten was in 2024 het aantal behandelingen 2,26 per dossier, dit betreft een stijging ten opzichte van 2023 (1,76).

Voor 'second opinions' is in 2024 aan verkopen een bedrag van € 3.834 geboekt (2023: € 2.365). Second opinions worden veelal aangevraagd door rechtsbijstandsverzekeraars.
In 2024 hebben geen Nije Pleats-sessies plaats gevonden (opbrengsten in 2023: € 9.796). In 2024 is de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten uitgereikt. De organisatie hiervan lag deels bij hûs en hiem. Aan verkopen (uren en doorbelaste kosten) kon in het boekjaar 2024 een bedrag ad € 10.296 worden geboekt.

Verder zijn in 2024 onder de noemer *Overige projecten* de opbrengsten voor de ondersteuning en advisering bij het opstellen van beeldkwaliteitsplannen, advisering inzake erfturbines, deelname aan Q-teams en deelname aan het Koepeloverleg Omgevingskwaliteit Afsluitdijk (KBO) geboekt voor een totaalbedrag van € 30.643 (2023: € 40.507). De daling ligt vooral bij advisering van het aantal erfturbines.

Personeelslasten
In 2024 was de cao die is ingegaan op 1-1-2024 en loopt tot 31-3-2025 van toepassing met een loonafspraak van 4,75% per 1 januari 2024 en 1,25% per 1 oktober 2024. Deze cao resulteerde in een gemiddelde loonsverhoging van 5,1% voor 2024.

Het aantal FTE's bedraagt in 2024 gemiddeld 9,85 (waarvan 0,22 tijdelijk) ten opzichte van een gemiddelde van 9,63 in 2023 (waarvan 0,22 tijdelijk). Deze stijging is mede het gevolg van een tijdelijke overlapping in 2024 met het oog op de pensionering van een medewerker in januari 2025.

De post Netto salarissen is met € 588.285 in 2024 fors hoger geweest dan in 2023 (€ 518.863).
De post Loonheffingen is met € 354.522 in 2024 ook hoger dan in 2023 (€ 339.004).
De post Pensioenen is in 2024 met € 192.751 eveneens hoger dan in 2023 (€ 175.354).

De totale salarislast in 2024 is uitgekomen op € 1.135.558 en dat is € 102.337 hoger dan in 2023 (€ 1.033.221). De hogere salarislasten kunnen grotendeels worden toegeschreven aan de cao-verhogingen en gedeeltelijk aan een tijdelijke overlapping in de bezetting i.v.m. een naderende pensionering van één van de adviseurs.

De post Indirecte personeelskosten is in 2024 uitgekomen op € 24.240 en is daarmee licht hoger dan in 2023 (€ 23.828). Onder deze noemer vallen o.a. cursuskosten en kosten voor het uitbesteden van de salarisadministratie. De post Externe personeelskosten (presentievergoeding commissieleden en invalkrachten) is in 2024 uitgekomen op € 41.924 en daarmee in lijn met vorig jaar (2023: € 41.634).

	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Directe personeelskosten	1.135.558	1.089.000	1.033.221
Indirecte personeelskosten	24.240	19.000	23.238
Externe personeelskosten	41.924	35.000	41.634
Totaal	**1.201.772**	**1.143.000**	**1.098.093**

Wet WNT (Wet normering topinkomens)

Het normenkader rondom de 'Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector (hierna: WNT) is bekrachtigd in het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000106049 en de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 104920.

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee wordt WOPT ingetrokken. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De gemeenschappelijke regeling is verplicht om jaarlijks in de jaarrekening de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 2.100 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum.

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen hebben wij gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze functionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT (inclusief de wijziging van paragraaf 6 volgens besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 maart 2014, nr. 2014-0000142706 kunnen en hoeven wij niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-functionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT (inclusief verwerking Aanpassingswet WNT). Voor 2024 geldt als maximumbedrag € 233.000,- inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage.

In 2024 hebben geen bezoldigingen boven deze bezoldigingsnorm plaatsgevonden. Zowel bij vast als bij tijdelijk personeel.

De WNT geeft aan dat de gemeenschappelijke regeling verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 2.100 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de directeur mét financiële gegevens en de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem zónder financiële gegevens opgenomen moeten worden in de jaarrekening.

In 2024 betreft dit alsdan de volgende personen:

	[redacted]
Functiegegevens	directeur/secretaris
van - tot	1-1-2024 / 31-12-2024
deeltijdfactor	0,8 FTE
dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 104.925
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.403
Totale bezoldiging	€ 123.328
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 186.400 (80% van € 233.000)

Gegevens 2023	
van - tot	1-1-2023 / 31-12-2023
deeltijdfactor	0,8 FTE
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 98.312
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.531
Totale bezoldiging	€ 115.843

Aan de hieronder vermelde functionarissen zijn in 2024 (evenals in 2023) geen vergoedingen betaald.

Leden van het DB:

- H. de Haan, J. van Veen (tot 28 juni 2024), E. de Groot (vanaf 28 juni 2024), B. Dam, L. van der Tuin-Kuipers, H. Zonderland, N. Linthorst en B. Zantman

Leden van het AB:

- L. van der Tuin-Kuipers, Th. Faber, G. Wiersma, C. van Hes, E. de Groot, J. van Veen (tot 28 juni 2024), R. Tromp (vanaf 28 juni 2024), H. de Haan, B. Koonstra, J. Nijboer, A. Postma, J. Hagen, M. le Roy, B. Dam, G. van Essen (tot 10 april 2024), D. Ruige (vanaf 8 mei 2024), R. de Jong, K. Arendz, H. Zonderland

Huisvestings-/Apparaatskosten

Het totaal van de huisvestings-, kantoor- en organisatiekosten is in 2024 hoger uitgevallen dan begroot.

Huisvesting:
De in 2024 onder *Huisvesting* geboekte kosten zijn per saldo € 4.571 lager dan de begrote kosten, dit is de resultante van € 18.429 aan gemaakte kosten ten opzichte van € 23.000 qua begroting. Deze lagere huisvestingslasten worden vooral verklaard door een per saldo lager energieverbruik, waarbij een deel van de stroomopbrengst vanuit de zonnepanelen is terug geleverd. De verduurzaming van het pand aan de J.W. Frisostraat 1 draagt daarmee bij aan lagere energiekosten voor hûs en hiem.

Kantoorkosten:
De post *Kantoorkosten* komt in 2024 € 6.300 lager uit dan de begroting (€ 53.655 ten opzichte van € 60.000). Binnen de *Kantoorkosten* wordt de onderschrijding van € 2.400 aan Kosten IT-Beheer verklaard uit een verrekening vanuit ICT-Leeuwarden voor het resultaat over 2023 en een teruggave in de doorberekende afschrijvingskosten. De overige rubrieken aan kantoorkosten laten eveneens onderschrijdingen ten opzichte van de begroting zien. Het met ingang van 2024 digitaliseren van de verstrekte adviezen via het nieuwe Portaal speelt daarbij ook een rol. De kosten voor de vernieuwde website zijn voor een deel in 2024 geactiveerd.

Organisatiekosten:
In 2024 zijn de totale organisatiekosten uitgekomen op € 54.786 ten opzichte van een begroting van € 38.000. De post Organisatiekosten kende daarmee in 2024 een overschrijding van circa € 16.800 van de begrote kosten. Een deel van de verklaring ligt in niet-begrote kosten van juridische advisering m.b.t. de impact van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling. Daarnaast zijn (niet-begrote) kosten voor een werkbezoek aan Antwerpen door leden van het Dagelijks Bestuur en medewerkers van hûs en hiem onder de rubriek *Diverse organisatiekosten* verwerkt. De hogere *Contributies* zijn toe te schrijven aan indexatie van de kosten en het aansluiten van hûs en hiem bij Circulair Friesland en Werken in Friesland.

Diverse lasten

Inkoop Nije Pleats
Aan inkoopkosten voor Nije Pleats is in 2024 een bedrag ad € 2.608 geboekt, dit betreft nagekomen kosten uit 2023. Deze kosten zijn in 2023 al verrekend in de facturen m.b.t. Nije Pleats-sessies. Deze post bestaat uit kosten van externe projectmedewerkers.

De opstelling van de Huisvesting/Apparaatskosten:

	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Huisvesting			
Onderhoudskosten gebouw	618	1.000	809
Onderhoudskosten tuin	1.197	1.000	1.043
Schoonmaakkosten	11.191	10.000	11.315
Gas en elektrisch	3.109	9.000	5.363
Water	44	100	109
Huisvuilkosten	579	250	342
Overige huisvestingskosten	1.691	1.650	6.680
Totaal huisvesting	**18.429**	**23.000**	**25.661**
Kantoorkosten			
Kantoorartikelen	722	1.250	919
Kantine	294	500	449
Drukwerk	600	1.250	1.412
Kosten website/jubileum	4.358	5.000	7.776
Kosten beheer IT	47.613	50.000	45.195
Overige kantoorkosten	68	2.000	458
Totaal kantoorkosten	**53.655**	**60.000**	**56.209**
Organisatiekosten			
Verzekeringen	2.829	3.000	3.201
Contributies	17.764	14.500	15.772
Abonnementen/boeken	1.297	1.000	958
Porti	724	1.250	442
Telefonie	2.045	1.750	4.147
Belastingen divers	4.353	4.000	4.247
Accountantskosten	9.325	8.500	8.800
Diverse organisatiekosten	16.449	4.000	8.537
Totaal organisatiekosten	**54.786**	**38.000**	**46.054**
Totaal	**126.870**	**121.000**	**127.924**

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur als bedoeld in art. 33 van de Gemeenschappelijke Regeling 'hûs en hiem'.
d.d. 27 juni 2025

H. de Haan, voorzitter

M.A. Visser, secretaris

bentacera

Aan: het algemeen bestuur van hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit

CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2024 van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2024 alsmede van het vermogen van hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit op 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:
1. het overzicht van baten en lasten 2024;
2. de balans per 31 december 2024;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2024.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), de door het algemeen bestuur op 29 november 2024 vastgestelde normenkader en het Controleprotocol Wet Normering Topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Hûs en hiem welstandsadvisering en monumentenzorg zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 13.900. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstoleranties bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. De materialiteit is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:
- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- overzicht verschillenanalyse Incidenteel-Structureel.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in ingevolge artikel 213 lid 3 onder d van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

bentacera.nl

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en overzicht verschillenanalyse Incidenteel-Structureel in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de verordening van de hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit, en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het BADO, de door het algemeen bestuur op 29 november 2024 vastgestelde normenkader, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en,
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 6 maart 2025

Bentacera Registeraccountants B.V.

BIJLAGE 1.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR EN BUREAU

DAGELIJKS BESTUUR.

Leden:

H. de Haan, voorzitter

J. van Veen, penningmeester (tot 28 juni 2024)

E. Groot, penningmeester (vanaf 28 juni 2024)

B. Dam

L. van der Tuin-Kuipers

H. Zonderland

N. Linthorst

B. Zantman

ALGEMEEN BESTUUR.
Ingevolge artikel 8 van de Gemeenschappelijke Regeling zijn door de deelnemende gemeentebesturen de volgende leden en plaatsvervangende leden bestuurders aangewezen als lid van het Algemeen Bestuur

Gemeente	Lid
Achtkarspelen	L. van der Tuin-Kuipers
Ameland	Th. Faber
Dantumadiel	G. Wiersma
De Fryske Marren	C. van Hes
Harlingen	E. de Groot
Heerenveen	J. van Veen (tot 28 juni 2024)
Heerenveen	R. Tromp (vanaf 28 juni 2024)
Leeuwarden	H. de Haan
Noardeast-Fryslân	B. Koonstra
Ooststellingwerf	J. Nijboer
Opsterland	A. Postma
Schiermonnikoog	J. Hagen
Smallingerland	M. le Roy
Súdwest-Fryslân	B. Dam
Terschelling	G. van Essen (tot 10 april 2024)
Terschelling	D. Ruige (vanaf 8 mei 2024)
Vlieland	R. de Jong
Waadhoeke	K. Arendz
Weststellingwerf	H. Zonderland

BUREAU

1. [redacted], coördinator bedrijfsvoering
2. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit
3. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit
4. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit
5. [redacted], administratie
6. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit
7. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit (vanaf 1 oktober 2024)
8. [redacted], monumentenadviseur
9. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit
10. [redacted], directeur
11. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit kwaliteit
12. [redacted], adviseur omgevingskwaliteit

BIJLAGE 2

SAMENSTELLING COMMISSIES

ADVISERENDE LEDEN: ARCHITECTEN.

1.	[redacted]	Boornbergum	
2.		Utrecht	
3.		Amsterdam	
4.		Kubaard	
5.		Rotterdam	(reserve)
6.		Leeuwarden	(reserve)
7.		Leeuwarden	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: STEDENBOUWKUNDIGEN.

1.	[redacted]	Zuidhorn	
2.		Lelystad	
3.		Leeuwarden	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: LANDSCHAPSKUNDE.

1.	[redacted]	Rotterdam	
2.		Bennekom	
3.		Leeuwarden	(reserve)
4		Haren	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: BURGERS C.S.

1.	[redacted]	Hollum	
2		Gytsjerk	
3.		Oosthem	specialist (woon)schepen
4.		IJlst	(reserve)
5.		Franeker	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: MONUMENTENARCHITECTEN.

1.	[redacted]	Beilen	
2.		Groningen	
3.		Bolsward	(reserve)
4.		Amsterdam	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: ARCHITECTUURHISTORICI.

1.	[redacted]	Groningen	
2.		Kollum	
3.		Leeuwarden	(reserve)
4.		Goutum	(reserve)

Bijlage 3

Overzichten productiecijfers per gemeente

Productiecijfers 2024: opbrengst per gemeente/derden

gemeente	opbrengst adviesaanvragen	opbrengst Nije Pleats	opbrengst divers	totaal opbrengst
1 Achtkarspelen	€ 62.553	€ 0	€ 0	€ 62.553
2 Ameland	€ 41.024	€ 0	€ 0	€ 41.024
3 Dantumadiel	€ 18.708	€ 0	€ 0	€ 18.708
4 De Fryske Marren	€ 151.184	€ 0	€ 0	€ 151.184
5 Harlingen	€ 45.657	€ 0	€ 0	€ 45.657
6 Heerenveen	€ 40.390	€ 0	€ 1.188	€ 41.578
7 Leeuwarden	€ 250.170	€ 0	€ 6.204	€ 256.374
8 Noardeast-Fryslân	€ 134.265	€ 0	€ 2.772	€ 137.037
9 Ooststellingwerf	€ 57.867	€ 0	-€ 495	€ 57.372
10 Opsterland	€ 93.406	€ 0	€ 0	€ 93.406
11 Schiermonnikoog	€ 11.820	€ 0	€ 0	€ 11.820
12 Smallingerland	€ 109.736	€ 0	€ 2.376	€ 112.112
13 Súdwest-Fryslân	€ 201.626	€ 0	€ 9.018	€ 210.644
14 Terschelling	€ 29.444	€ 0	€ 0	€ 29.444
15 Vlieland	€ 10.451	€ 0	€ 0	€ 10.451
16 Waadhoeke	€ 124.995	€ 0	€ 274	€ 125.269
17 Weststellingwerf	€ 90.983	€ 0	€ 9.306	€ 100.289
	€ 1.474.279	**€ 0**	**€ 30.643**	**€ 1.504.922**
Second opinions				€ 3.834
Abe Bonnema Prijs				€ 10.296
				€ 1.519.052

Productiecijfers 2024: naar aard (eerste) adviezen in %

	gemeente	voldoet	voldoet mits	voldoet niet	aanhouden	vooroverleg
1	Achtkarspelen	29,0	15,1	12,9	7,5	35,5
2	Ameland	24,4	10,0	6,7	6,7	52,2
3	Dantumadiel	14,3	25,7	5,7	8,6	45,7
4	De Fryske Marren	25,9	19,0	6,6	3,8	44,6
5	Harlingen	37,3	19,6	13,1	8,5	21,6
6	Heerenveen	19,3	17,6	7,6	10,9	44,5
7	Leeuwarden	26,1	18,9	14,5	13,1	27,4
8	Noardeast-Fryslân	22,5	21,4	8,9	3,7	43,5
9	Ooststellingwerf	14,8	14,8	7,0	7,8	55,7
10	Opsterland	22,2	19,3	9,6	5,9	43,0
11	Schiermonnikoog	24,3	10,8	5,4	5,4	54,1
12	Smallingerland	24,0	19,8	10,9	7,8	37,5
13	Súdwest-Fryslân	37,6	17,1	13,4	4,8	27,0
14	Terschelling	43,5	7,2	10,1	5,8	33,3
15	Vlieland	24,1	3,4	20,7	10,3	41,4
16	Waadhoeke	25,2	20,4	9,4	5,8	39,2
17	Weststellingwerf	15,7	15,7	12,9	6,4	49,3
	totaal hûs en hiem	**26,6**	**18,0**	**10,9**	**7,3**	**37,3**

Productiecijfers 2024: naar categorieën bouwsommen in %

	gemeente	≤5.000 %	5.001-25.000 %	25.001-100.000 %	100.001-250.000 %	≥250.001 %
1	Achtkarspelen	7,3	14,6	30,2	18,8	29,1
2	Ameland	30,6	20,0	12,9	14,1	22,4
3	Dantumadiel	4,0	12,0	20,0	40,0	24,0
4	de Fryske Marren	6,1	22,8	32,4	17,0	21,7
5	Harlingen	25,2	33,3	17,8	10,4	13,3
6	Heerenveen	26,9	13,5	27,9	17,3	14,4
7	Leeuwarden	34,9	21,4	14,5	7,5	21,7
8	Noardeast-Fryslân	20,5	17,8	22,0	18,2	21,5
9	Ooststellingwerf	12,5	23,2	29,5	16,1	18,7
10	Opsterland	11,5	14,1	25,0	19,9	29,5
11	Schiermonnikoog	18,8	25,0	25,0	15,6	15,6
12	Smallingerland	14,1	19,7	22,2	13,6	30,4
13	Súdwest-Fryslân	15,6	21,3	27,5	15,8	19,8
14	Terschelling	12,9	15,7	32,9	17,1	21,4
15	Vlieland	28,0	24,0	12,0	12,0	24,0
16	Waadhoeke	20.7	27.8	23.7	11.0	16.8
17	Weststellingwerf	12,1	14,6	24,8	17,8	30,7
	totaal hûs en hiem	**19,1**	**20,9**	**23,6**	**14,5**	**21,9**